

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

İKİNCİ BÖLÜM

TATLI/TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 35383/19)

KARAR

Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası (medeni hukuk yönü) • Bir hidroelektrik santralının çevresel etki değerlendirmesi raporu hazırlama yükümlülüğünden muaf tutulmasına ilişkin idari karara itiraz edilememesi • Ulusal mahkemeler tarafından yerleşik içtihatların tutarlı bir şekilde uygulanması • Başvuranın mahkemeye erişim hakkına getirilen kısıtlamanın öngörülemez olmaması • Başvuranın davranışının davanın sonucuna doğrudan katkıda bulunması • Ulusal mahkemeler tarafından uygulanan usul şartlarının mantıksız veya aşırı şekilci olmaması • Başvuranın kendi ihmalleri nedeniyle aşırı bir yüke maruz bırakılmaması • Takdir yetkisinin aşılmaması • Mahkemeye erişim hakkının özünün zedelenmemesi

Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

STRAZBURG

3 Şubat 2026

NİHAİ KARAR

03.05.2026

İşbu karar, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde öngörülen koşullar çerçevesinde kesinleşmiştir. Bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Tatlı/Türkiye davasında,

Başkan,

Arnfinn Bårdsen,

Hâkimler

Saadet Yüksel,

Jovan Ilievski,

Péter Paczolay,

Oddný Mjöll Arnardóttir,

Juha Lavapuro,

Hugh Mercer

ve Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Dorothee von Arnim’in katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

Türk vatandaşı olan Ali Tatlı’nın (“başvuran”) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme’nin (“Sözleşme”) 34. maddesi uyarınca, 23 Mayıs 2019 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine yapmış olduğu başvuruyu (no. 35383/19);

Sözleşme’nin 6. maddesinin 1. fıkrasına ilişkin şikâyetin Türk Hükümetine (“Hükümet”) bildirilmesi ve başvurunun geri kalan kısmının kabul edilemez olduğuna dair kararı;

Tarafların görüşlerini dikkate alarak,

13 Ocak 2026 tarihinde yapılan kapalı müzakerelerin ardından,

Aynı tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir:

GİRİŞ

1. Bu dava, Trabzon’un Çaykara ilçesine bağlı Köknar köyü yakınlarında bulunan Solaklı Nehri üzerinde bir baraj ve hidroelektrik santrali inşa edilmesine yönelik bir projeyle ilgilidir. Başvuran, hidroelektrik santralini çevresel etki değerlendirmesi raporu (bundan böyle “ÇED” olarak

anılacaktır) yükümlülüğünden muaf tutan idari karara itiraz etmek amacıyla mahkemeye erişememesi nedeniyle, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

OLAY VE OLGULAR

2. Başvuran, 1967 doğumlu olup İstanbul'da ikamet etmektedir. Başvuran, Mahkeme önünde Ankara Barosuna kayıtlı Avukat G. Uzuner tarafından temsil edilmiştir.

3. Hükümet, kendi görevlisi Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanı Abdullah Aydın tarafından temsil edilmiştir.

4. Dava konusu olaylar aşağıdaki gibi özetlenebilir.

5. Başvuran, 2 Mart 2015 tarihinde, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu (4982 sayılı Kanun) kapsamında Trabzon Valiliğine bir talepte bulunarak, söz konusu projenin ÇED sürecinden geçip geçmediğine ve ilgili idari işlemlere ilişkin bilgi talep etmiştir. Trabzon Valiliği, 13 Kasım 2015 tarihinde projeye ilişkin olarak ÇED gerekliliğinden muafiyet kararı alındığını (bundan sonra “ÇED muafiyeti kararı” olarak anılacaktır) belirterek yanıt vermiştir.

6. Başvuran, 28 Nisan 2016 tarihinde, ÇED muafiyeti kararının iptalini talep ederek Trabzon İdare Mahkemesi önünde dava açmıştır. Başvuran, dilekçesinde öncelikle projenin olumsuz çevresel etkilerinden şikâyet ederek, bunların yerel halk, biyolojik çeşitlilik ve bölgesel ekosisteme telafisi imkânsız zararlar vereceğini ileri sürmüştür. Ayrıca, tam zamanlı ikamet etmese de yılın birkaç ayını geçirdiği, toprakla ve yerel halkla güçlü bağlarını koruduğu köyle olan derin bağı nedeniyle bu meselede doğrudan kişisel bir menfaati olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca, aynı projenin daha önce Trabzon İdare Mahkemesi nezdinde, kendisinin de diğer davacılarla birlikte taraf olduğu birbiriyle ilgili iki başka davaya konu olduğunu da ileri sürmüştür. Söz konusu diğer davalar sürerken projede değişiklikler yapıldığını iddia etmiştir. Ancak bu değişiklikler kendisine usulüne uygun şekilde

bildirilmemiştir; bu durum, kendi inisiyatifiyle projenin mevcut durumu hakkında bilgi edinmeye çalışmasına yol açmıştır.

7. Trabzon İdare Mahkemesi, 15 Temmuz 2016 tarihinde başvurudan davanın açıldığı tarih itibarıyla Çaykara'daki ikamet adresi ve sahip olduğu gayrimenkuller hakkında bilgi talep etmiştir. Mahkeme ayrıca, projeyle ilgili önceki yargılama sürecini (bk. yukarıda 6. paragraf) dikkate alarak, ÇED muafiyeti kararının mevzuata uygunluğunun tespit edilmesi amacıyla bilirkişi incelemesi yapılmasına hükmetmiştir. İdare mahkemesi, projenin çevresel etkileri ve öngörülen risklere ilişkin spesifik konulara ilişkin olarak ormancılık, çevre, inşaat, madencilik ve jeoloji mühendislerinden oluşan bir bilirkişi heyetine iletmiştir. Bilirkişi heyeti raporlarında, ilk projenin önemli ölçüde revize edilmesinin ardından, projenin mevcut haliyle bölgenin ekolojik yapısına kalıcı bir zarar vermeyeceği yönünde görüşünü sunmuştur. Ayrıca heyet, inşaat çalışmalarının azaltılması nedeniyle kesilecek ağaç sayısının önemli ölçüde azaldığını ve önerilen önlemler ışığında, projeden kaynaklanacak katı atık ve atık suların bölgenin flora ve faunasına zarar vermeyeceğini belirtmiştir. Bilirkişi heyeti, ÇED muafiyeti kararı verilmesi için gerekli bilimsel ve hukuki koşulların sağlandığı sonucuna varmıştır.

8. Trabzon İdare Mahkemesi, 10 Mayıs 2017 tarihinde bilirkişi raporlarındaki tespitlere atıfta bulunarak ve projede yapılan değişikliklerin olumsuz çevresel etkilerini önemli ölçüde azalttığına hükmederek davayı reddetmiştir.

İdare mahkemesi, ÇED muafiyeti kararının kanunlara uygun olduğuna hükmetmiştir

9. Başvuran, 12 Haziran 2017 tarihinde, Trabzon İdare Mahkemesinin davanın esasını yeterince incelemediğini ve kararını, projenin birikimli olumsuz çevresel etkilerini bütüncül bir şekilde değerlendiremeyen bir bilirkişi grubunun hatalı değerlendirmesine dayandığını ileri sürerek, Danıştaya temyiz başvurusunda bulunmuştur.

10. Danıştay, 2 Kasım 2017 tarihinde Trabzon İdare Mahkemesinin kararını bozmuş ve başvuranın iptal davası açma ehliyeti bulunmadığı gerekçesiyle davayı kesin olarak reddetmiştir. Danıştay, çevresel projelerin yürütüleceği bölgenin yakınında ikamet etmeyen veya mülk sahibi olmayan kişilere dava açma ehliyeti tanınmasının, bu tür idari kararları ve ilgili yatırımcıları sürekli bir dava tehdidi altında bırakacağını ve bunun idari istikrar ilkesine aykırı düşeceğini gerekçe göstermiştir. Danıştay bu sonuca, idare mahkemesinde davanın açıldığı tarih itibarıyla başvuranın proje alanında ikamet edip etmediğini veya orada herhangi bir taşınmazının bulunup bulunmadığını tespit etmek amacıyla Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nde ("UYAP") resen yaptığı sorgulama neticesinde varmıştır. Danıştay, durumun böyle olmadığını tespit etmiştir. Bu karara karşı itiraz yolu kapalıdır.

11. Başvuran 24 Ocak 2018 tarihinde, Danıştayın kararı sonucunda mahkemeye başvurma hakkının ihlal edildiğini ileri sürerek Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuran, söz konusu ilçede kalıcı olarak ikamet etmemekle birlikte, köyüyle güçlü ekonomik ve sosyal bağları olduğunu ve her yıl orada aylarca zaman geçirdiğini vurgulamıştır. Ayrıca başvuran, babasının vefatının ardından kardeşleriyle birlikte mirasla devraldığı tapu senetlerini sunarak, aile bireyleriyle müşterek mülkiyet olarak bölgede taşınmazlara sahip olduğunu iddia etmiştir.

12. Anayasa Mahkemesi, 12 Kasım 2018 tarihinde başvuranın mahkemeye erişim hakkının bulunmadığına ilişkin şikâyetini, kısa bir kararla açıkça dayanaktan yoksun bularak reddetmiştir.

İLGİLİ YASAL ÇERÇEVE VE UYGULAMA

13. İlgili yasal çerçeve ve ulusal içtihatlar, *Efgan Çetin ve diğerleri/Türkiye* (no. 14684/18, §§ 14-17, 3 Ekim 2023) ve *Cangı ve*

diğerleri/Türkiye (no. 48173/18, §§ 22-24 ve 31-32, 14 Kasım 2023, bu kararda anılan diğer davalarla) kararlarında açıklanmaktadır.

14. Somut olayın meydana geldiği tarihte yürürlükte olduğu şekliyle, 25 Kasım 2014 tarihli ve 29186 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği’nin ilgili hükümleri uyarınca, öncelikle Yönetmeliğin Ek-2 listesinde yer alan projeler için belirli koşullar altında “ÇED Gerekli Değildir” kararı verilebilmektedir. Çevresel etkilerinin nispeten daha az olabileceği değerlendirilen bu Ek-2 projeleri için bir proje tanıtım dosyası hazırlanarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına (bundan böyle “Bakanlık” olarak anılacaktır) sunulması gerekmektedir. Müteakiben Bakanlık, projenin olası çevresel etkilerinin tam bir ÇED raporu düzenlenmesini gerektirecek kadar önemli olup olmadığını belirlemek amacıyla bir inceleme ve değerlendirme süreci yürütmekte ve proje tanıtım dosyasını değerlendirmektedir. Etkinin önemsiz görülmesi veya özel teknik ve bilimsel tedbirlerle yeterince yönetilebileceğinin anlaşılması halinde “ÇED Gerekli Değildir” kararı verilmekte ve böylece daha ayrıntılı bir ÇED raporu hazırlama yükümlülüğü ortadan kalkmaktadır.

15. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 2. maddesi, hukuka aykırı olduğu iddia edilen bir idari işlem veya eylem nedeniyle menfaati ihlal edilen herkesin bu işlem veya eylemin iptali amacıyla dava açabileceğini öngörmektedir.

16. 2577 sayılı Kanunun 20. maddesinde ayrıca, idari mahkeme yargılamalarında taraf temsil ilkesinin katı bir şekilde uygulanmadığını belirtilmektedir; zira bu mahkemelerin, taraflarca gündeme getirilmemiş konular hakkında incelemede bulunma ve resen ek bilgi toplama yetkisi bulunmaktadır. İdare mahkemeleri, taraflara ve diğer ilgili makamlara, belirlenen süre içinde gerekli belgeleri sunmalarını ve her türlü bilgiyi ibraz etmelerini emredebilir. Bu talimatlara, belirlenen süre içinde uyulması zorunludur. Bu süre, haklı gerekçelerin sunulması şartıyla bir defaya mahsus olarak uzatılabilir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

SÖZLEŞME’NİN 6 § 1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

17. Başvuran, Danıştayın, kendisine, ÇED muafiyeti kararına itiraz etmek için yeterli menfaati olduğunu kanıtlayacak delilleri sunma fırsatı vermeden, davaya katılma hakkının bulunmadığına hükmettiği gerekçesiyle mahkemeye erişim hakkının engellendiğini ileri sürmüştür. Başvuran, Sözleşme’nin 6 § 1 maddesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir, bu hüküm aşağıdaki gibidir:

“Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ... konusunda karar verecek olan, ... bir mahkeme tarafından, adil bir şekilde ... görülmesini isteme hakkına sahiptir ...”

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

1. Tarafların beyanları

(a) Hükümet

18. İlk olarak Hükümet, uyuşmazlığın başvuranın “kişisel hak ve yükümlülüklerinin” tespitine ilişkin olmadığını ileri sürerek Sözleşme’nin 6. maddesinin *konu bakımından (ratione materiae)* uygulanabilir olmadığını iddia etmiştir. Hükümet, başvuranın, ulusal mahkemeler önünde ileri sürdüğü şikâyetlerin kamu yararına yönelik genel beyanlar (*actio popularis*) teşkil ettiğini, ancak kendi bireysel hakları bakımından gerçek ve ciddi bir uyuşmazlığın varlığını ortaya koyamadığını belirtmiştir. Hükümet, başvuranın, projenin olası bireysel etkilerine dayanmak yerine esas itibarıyla doğaya ve bölgenin ekolojik dengesine verilen kolektif zarardan şikâyet ettiğini vurgulamıştır.

19. Hükümet ikinci olarak, başvuranın mağdur statüsüne itiraz etmiştir. Hükümet, başvuranın bölgeyi yalnızca dönemsel olarak ziyaret ettiğine ve yılın tamamında orada ikamet etmediğine ilişkin kendi beyanına dikkat

çekerek, dava konusu işlemde kişisel olarak etkilendiğine dair somut bir delil sunmadığını ileri sürmüştür. Hükümet ayrıca, başvuranın babasından miras yoluyla devraldığı taşınmazların projenin etki alanı içinde yer aldığını da kabul etmemiştir.

20. Son olarak Hükümet, başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğunu ileri sürmüştür. Hükümet, İdare Mahkemesinin başvuranın şikâyetlerini esastan incelemesine rağmen, Danıştayın daha sonra başvuranın dava ehliyetinin bulunmaması nedeniyle ilgili kararı bozduğunu savunmuştur. Danıştay, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20. maddesi uyarınca resen yaptığı UYAP incelemesi sonucunda (bk. yukarıda 15. paragraf), dava açıldığı tarihte başvuranın proje alanında ikamet etmediğini ve orada başvurana ait herhangi bir taşınmazının bulunmadığını tespit etmiştir. Hükümet, söz konusu taşınmazların dava konusu işlemin tesis edildiği tarihte başvuran adına kayıtlı olmadığını, ancak müteakiben 2022 yılının Eylül ayında, başvuran adına, tedbire karşı itirazda bulunmamış olan diğer aile üyeleriyle müşterek mülkiyet olarak kaydedildiğini vurgulamıştır. Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi, başvuranın mahkemeye erişim hakkına ilişkin şikâyetlerinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatine varmıştır. Hükümet, ulusal yargı makamlarının kararlarının keyfi olduğunu veya bariz bir takdir hatası içerdiğini kabul etmek için hiçbir gerekçe bulunmadığını ileri sürmüştür.

(b) Başvuran

21. Başvuran, Hükümet'in iddialarına karşı çıkarak Trabzon İdare Mahkemesinin başlangıçta kendisinin dava açma ehliyetini tanıdığını ve davanın esasına ilişkin delilleri topladığını, ancak davanın daha sonra Danıştay tarafından reddedildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca başvuran, aynı projenin önceki (revize edilmemiş) versiyonuna ilişkin şikâyetlerinin, herhangi bir yargı aşamasında dava ehliyetinin sorgulanmadığı iki başka davada (bk. yukarıda 6. paragraf) esastan incelendiğini de belirtmiştir.

Başvuran iddialarını desteklemek amacıyla, bir rüzgâr santrali projesine ilişkin “ÇED Gerekli Değildir” kararına itiraz edilememesini konu alan Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun 5 Mart 2020 tarihli kararını (başvuru no. 2016/13846) dayanak olarak göstermiştir. Anayasa Mahkemesi söz konusu kararda, ulusal idare mahkemelerinin şahıslar bakımından dava açma ehliyetini, proje alanının hemen yakınında mülk sahibi olma şartına bağlayarak dar bir şekilde yorumlamasından kaynaklı olarak, davacıların mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

22. Başvuran, ulusal mahkemeler nezdinde proje alanıyla olan bağıni yeterince kanıtladığını ileri sürmüştür. Başvuran köyünün, potansiyel olarak etkilenecek bölge içinde yer aldığını açıklamıştır. Yılın belirli dönemlerinde başka bir yerde ikamet edip çalışmasına rağmen, geleneksel yaşam tarzına ve atalarından miras kalan topraklarla olan kalıcı bağlarına dikkat çekmiştir. Ayrıca başvuran, araziyi miras yoluyla edindiğini ve yaz aylarını orada geçirdiğini göz önünde bulundurarak, bölgeyle olan ilişkisinin hem ailevi hem de süregelen bir nitelik taşıdığını vurgulamıştır.

23. Başvuran, iddialarını desteklemek amacıyla ayrıca kardeşleriyle birlikte köydeki taşınmazlar üzerinde müşterek mülkiyet sahibi olduğunu vurgulamıştır. Bu mülkiyet durumu, jandarmanın 30 Eylül 2024 tarihli tutanaklarıyla da desteklenmiş olup, kendisinin yılın belirli bir döneminde bu taşınmazları aktif olarak kullandığı teyit edilmiştir. Başvuran, mülkiyetine ilişkin delillerin daha önce aynı projeyle ilgili diğer yargılama süreçlerinde ilk derece mahkemesine sunulduğunu (bk. yukarıda 6. paragraf) ve bu nedenle Danıştayın bu bilgiye erişiminin bulunması gerektiğini iddia etmiştir. Ayrıca başvuran, resen inceleme yetkisini kullanan Danıştayın, yalnızca aktif tapu kayıtlarını inceleyip hiçbir taşınmaza sahip olmadığı yönündeki hatalı varsayım ile hareket etmek yerine, taşınmazı miras yoluyla iktisap edip etmediğini araştırması gerektiğini savunmuştur. Başvuran, projenin olumsuz çevresel etkilerinden doğrudan etkileneceğini ve “ÇED Gerekli Değildir”

kararının iptal edilmesinde doğrudan, güncel ve kişisel bir menfaatinin bulunduğunu ileri sürmüştür.

2. Mahkemenin Değerlendirmesi

24. Mahkeme, bir kişinin Sözleşme'nin 34. maddesi uyarınca başvuruda bulunabilmesi için, şikâyet edilen tedbirden “doğrudan etkilendiğini” gösterebilmesi gerektiğini yinelemektedir (bk. *Bursa Barosu Başkanlığı ve diğerleri/Türkiye*, no. 25680/05, §§ 106-12, 19 Haziran 2018).

25. Bu bağlamda Mahkeme, başvuranın Trabzon İdare Mahkemesi önünde görülen yargılamanın tarafı olduğunu ve söz konusu yargılama sırasında dava açma ehliyetinin tartışmaya açılmadığını tespit etmektedir. Ancak, Danıştayın başvuranın dava açma ehliyetinin bulunmadığına ilişkin kararıyla bölgedeki taşınmaz mülkiyeti dikkate alınmamış ve Anayasa Mahkemesinin, başvuranın mahkemeye erişim hakkının bulunmadığına ilişkin şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu yönündeki müteakip tespiti, nihai olarak davasının reddedilmesine yol açmıştır. Sonuç olarak başvuran, ulusal mahkemelerin yargılamayı yürütme ve kendisinin dava açma ehliyetine ilişkin delilleri inceleme biçiminden doğrudan etkilenmiştir. Bu nedenle Mahkeme, başvuranın ulusal mahkemelerin kararlarından doğrudan etkilendiğini yeterince ortaya koyduğu kanaatindedir ve Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası kapsamındaki şikâyeti bakımından başvuranın mağdur statüsüne sahip olduğunu kabul etmektedir (benzer bir sonuç için bk. *Efgan Çetin ve diğerleri/Türkiye*, no. 14684/18, §§ 23-27, 3 Ekim 2023).

26. Bununla birlikte Mahkeme, bu aşamadaki tespitinin Sözleşme'nin 34. maddesi amaçları bakımından yalnızca başvuranın mağdur statüsüyle sınırlı olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum, başvuranın iç hukuk uyarınca dava konusu yargılamada dava açma ehliyetine ilişkin esasa dair kriterleri karşılayıp karşılamadığı hususunda önceden verilmiş bir karar niteliği taşımamaktadır. Ulusal mahkemelerin bu konudaki yaklaşımının, orantılılık

ve öngörülebilirlik bağlamında davanın esası yönünden incelenmesi gerekmektedir.

27. Mahkeme, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin “medeni hukuk” yönünden uygulanabilir olması için, Sözleşme kapsamında korunup korunmadığına bakılmaksızın, en azından savunulabilir gerekçelerle, iç hukuk uyarınca tanınabilen bir “hak” ile ilgili bir uyuşmazlığın söz konusu olması gerektiğini yinelemektedir. Uyuşmazlık, gerçek ve ciddi nitelikte olmalıdır; sadece bir hakkın fiili varlığına değil, aynı zamanda bu hakkın kapsamı ve kullanım şekline ilişkin olabilir; sonuç olarak, yargılamaların sonucu, söz konusu olan hak açısından doğrudan belirleyici olmalıdır ve sadece dayanağı olmayan bağlantıların veya dolaylı sonuçların varlığı, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin söz konusu olabilmesi için tek başına yeterli değildir (bk. *Çöçelli ve diğerleri/Türkiye*, no. 81415/12, § 42, 11 Kasım 2022).

28. Mahkeme, ulusal düzeydeki uyuşmazlığın, Bakanlığın söz konusu hidroelektrik santral projesi için “ÇED Gerekli Değildir” kararı vermesinin hukuka uygunluğuna ilişkin olduğunu tespit etmektedir. Çevre hukuku bağlamında Mahkeme, yaşam, beden bütünlüğü ve mülkiyet haklarının tehlikede olduğu durumlarda ulusal hukukun şahıslara çevrenin korunmasını talep etme hakkı tanıdığı hallerde bir medeni hakkın varlığını kabul etmiştir (bk. *Verein Klima Seniorinnen Schweiz ve diğerleri/İsviçre* [BD], no. 53600/20, § 600, 9 Nisan 2024 ve yukarıda anılan *Efgan Çetin ve diğerleri*, § 33). Başvuranın proje alanının yakınında bulunan taşınmazlar üzerinde müşterek mülkiyet sahibi olduğu hususunda bir tartışma bulunmamaktadır (ayrıca bk. aşağıda 37. paragraf). Dolayısıyla başvuran, söz konusu santralin olası çevresel etkilerinin sağlıklı bir çevrede yaşama hakkını ihlal edeceğini ileri sürerek ulusal mahkemeler nezdinde dava açmıştır. Bu yargılamanın sonucu, esastan karara bağlanmış olsaydı, başvuran açısından doğrudan belirleyici olabilirdi. Buradan hareketle, şikâyetin Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası ile *konu bakımından (ratione materiae)* bağdaştığı sonucuna varılmaktadır.

29. Mahkeme, başvuranın mahkemeye erişim hakkının bulunmadığına ilişkin şikâyetinin Sözleşme'nin 35 § 3 maddesinin anlamında, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve başka herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesiyle de bağdaşmadığı kanaatindedir. Dolayısıyla, söz konusu şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

B. Esas Hakkında

1. Tarafların Beyanları

(a) Başvuran

30. Başvuran, yukarıda 21. paragrafta belirtilen iddialarını yinelemiş ve ulusal yargılamadaki ilk aşamada dava açma ehliyetinin tanınmış olmasının, Mahkeme tarafından mağdur statüsü değerlendirilirken dikkate alınması gereken bir unsur olduğunu yinelemiştir.

31. Başvuran, bölgede bulunan taşınmaz malların mülkiyetine sahip olduğuna ilişkin iddialarını, proje alanıyla olan yakın bağı ve yerel toplulukla sürdürdüğü ilişkisini de yinelemiştir (bk. yukarıda 22 ve 23. paragraflar). Başvuran, davasının ehliyet yokluğu nedeniyle reddedilmesine yol açan ulusal mahkemelerin usule ilişkin delil şartlarını aşırı katı uygulamasının, mahkemeye erişim hakkına orantısız bir müdahale teşkil ettiğini ileri sürmüştür.

(b) Hükümet

32. Hükümet, yukarıda 19 ve 20. paragraflarda yer alan itirazlarını sürdürmüş ve ulusal yerleşik yargı içtihatlarına göre çevre davalarında gerçek kişilerin dava açma ehliyetinin esas olarak etki alanının yakınında ikamet etme ve mülkiyet sahibi olma kriterlerine göre değerlendirildiğini ileri sürmüştür. Hükümet, bu iddialarını desteklemek amacıyla ulusal yargı içtihatlarından örnekler sunmuştur. Hükümet bu nedenle, başvuranın söz konusu bölgede ikamet edip etmediğinin veya orada mülk sahibi olup

olmadığının, dava açma ehliyetinin belirlenmesinde belirleyici bir unsur olduğunu iddia etmiştir. Bu unsurları resen inceleyen Danıştay, yaptığı inceleme tarihinde ve kendisine sunulan delil unsurları ışığında, bu koşullardan hiçbirinin somut olayda bulunmadığına karar vermiştir.

33. Hükümet ayrıca, Danıştayın 2017 yılında tapu kayıtlarını incelediği sırada söz konusu taşınmazların halen başvuranın 2004 yılında vefat eden müteveffa babası adına kayıtlı olduğunu ileri sürmüştür. Bununla birlikte, başvurana bu bilgileri ulusal mahkemelerin dikkatine sunmak için bolca fırsat tanınmıştır. Başvuran idare mahkemelerine sunduğu dilekçelerde bu bilgiyi belirtmeyerek veya Trabzon İdare Mahkemesinin bu konudaki açık talebine cevap vermeyerek özen yükümlülüğünü yerine getirmemiştir (bk. yukarıda 7. paragraf). Kaldı ki, müteakip duruşma sırasında da bu hususu dile getirmemiştir. Hükümet, başvuranın bu bilgiyi ilk kez Anayasa Mahkemesi önünde ileri sürdüğünü ve Anayasa Mahkemesinin sırf bu nedenle bireysel başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar verdiğini iddia etmiştir.

34. Danıştayın konuyu incelemesine ilişkin olarak Hükümet, taşınmazların tapudaki tescili 2022 yılının Eylül ayına kadar başvuran adına yapılmadığından, babasının ölümü üzerine taşınmazların kendiliğinden başvuranın zilyetliğine geçmediğini vurgulamıştır. Bu nedenle, Danıştayın bu tarihten önce gerçekleşen ve UYAP üzerinden resen incelenen resmi kayıtlara dayanan incelemesi, başvuranın mahkemeye erişim hakkını ihlal edecek nitelikte aşırı kısıtlayıcı bir yaklaşımla lekelenmemiştir. Hükümete göre, başvuranların ilgili bilgileri sunma konusundaki özen yükümlülüklerini yerine getirmedikleri durumlarda, ulusal mahkemelerden tapu kayıtlarındaki tüm olası ve gelecekteki değişiklikleri incelemelerini beklemek, ulusal makamlara orantısız bir yük getirecektir.

35. Son olarak Hükümet, yukarıda 23. paragrafta belirtilen jandarma tutanağında, söz konusu taşınmazın bu davanın tarafı olmayan başvuranın kardeşlerinden biri tarafından sürekli olarak kullanıldığının ve başvuranın

kullanımının ise mevsimlik olduğunun ifade edildiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda ve başvuranın iddialarını ulusal mahkemeler önünde usulüne uygun şekilde dile getirme fırsatlarını değerlendiremediği hususu dikkate alındığında, Hükümet, başvuranın Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamındaki hakkına yapılan müdahalenin, hedeflenen amaçla orantılı olduğunu ileri sürmüştür.

2. Mahkemenin Değerlendirmesi

36. Mahkemeye erişim hakkına ilişkin ilkelerle ilgili olarak, Mahkeme, *Zubac/Hırvatistan* ([BD], no. 40160/12, §§ 76-99, 5 Nisan 2018) ve *Efgan Çetin ve diğerleri* (yukarıda anılan, §§ 37--40) kararlarına atıfta bulunmaktadır.

37. Mahkeme ilk olarak, başvuranın proje alanında, kardeşleriyle müşterek mülkiyetine sahip olduğu üç taşınmazının bulunduğu hususunun taraflar arasında tartışmasız olduğunu tespit etmektedir. Hükümet de aynı şekilde, çevre hukuku bağlamında, taşınmaz sahiplerine ve proje alanının yakınında yaşayan kişilere ulusal hukuk ve yargı içtihatları uyarınca kural olarak dava açma ehliyetinin tanındığına itiraz etmemiştir (bk. yukarıda 21 ve 32. paragraflar; karşılaştırınız yukarıda anılan *Cangı ve diğerleri/Türkiye*, § 37 ve *Cangı ve diğerleri/Türkiye (no. 2)*, no. 65087/19, § 31, 8 Temmuz 2025). Dolayısıyla Mahkeme önündeki mesele, Danıştayın başvuranın -iddiasına göre menfaatini ispatlayacak belirleyici delilleri sunmasına izin verilmeksizin- dava açma ehliyetinin bulunmadığı yönündeki sonucunun ve Anayasa Mahkemesinin şikayetini müteakiben özetle reddetmesinin, iç hukuk tarafından güvence altına alınan, uyumsuzluğunun karara bağlanması imkânına orantısız bir müdahale teşkil edip etmediğidir (*bu davaya uygulanabildiği ölçüde (mutatis mutandis)* bk. yukarıda anılan *Zubac*, § 74).

38. Mahkeme, ilk olarak, Danıştayın başvuranın davasını esastan incelememe kararının dava açma ehliyetinin bulunmamasına dayandığını tespit etmektedir. Mahkeme, bunun, başvuranın idari işlemlerin iptali davası

açılabilmesi için ilgili ulusal hukuk ve uygulama uyarınca bir ön şart olduğunu kaydetmektedir (bk. yukarıda 15-16 ve 21. paragraflar). Bu nedenle Mahkeme, başvuranın mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin yasal bir dayanağı bulunduğu sonucuna varmaktadır.

39. Mahkeme ayrıca, başvuran, Trabzon İdare Mahkemesine verdiği dilekçelerinde proje alanında taşınmaz sahibi olduğunu belirtmemiş olsa da, söz konusu mahkemenin 15 Temmuz 2016 tarihinde bu bilgiyi açıkça talep ettiğini tespit etmektedir (bk. yukarıda 7. paragraf). Dava dosyasında, başvuranın bu bilgi talebine yanıt verdiğine dair herhangi bir delil bulunmamaktadır. Bununla birlikte Trabzon İdare Mahkemesi, davanın esasını incelemiş ve nihayetinde “ÇED Gerekli Değildir” kararını hukuka uygun bularak davanın reddine karar vermiştir. Temyiz aşamasında başvuran, dava açma ehliyetine ilişkin herhangi bir iddia sunmamış, yalnızca davanın esasına odaklanmıştır (bk. yukarıda 6. paragraf). Bunun üzerine Danıştay, UYAP kayıtlarını resen incelemiştir. Başvuranın söz konusu bölgede ikamet ettiğine veya orada mülk sahibi olduğuna dair bir delil bulamayan Danıştay, başvuranın ehliyetinin bulunmaması nedeniyle davanın en baştan reddedilmesi gerektiği sonucuna vararak ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Bu tespitlerin ışığında Mahkeme, Danıştayın davayı inceleme şeklinin davayı inceleme şeklinin, hukukun üstünlüğüne uyulması ve adaletin usulüne uygun bir şekilde yerine getirilmesi gibi meşru bir amacı güttüğünden şüphe etmek için herhangi bir neden görmemektedir.

40. Dolayısıyla, davanın tüm ilgili koşulları ışığında, söz konusu amaç ile bu amaca ulaşmak için kullanılan araçlar arasında makul bir orantılılık ilişkisi olup olmadığının tespit edilmesi gerekmektedir (karşılaştırınız yukarıda anılan *Zubac*, §§101-06).

41. Öncelikle Mahkeme, ulusal mahkemelerin, çevre davalarında gerçek kişilerin dava ehliyetini değerlendirmek için, etkilenen bölgeyle (örneğin, o bölgede ikamet veya mülk sahipliği gibi) kanıtlanabilir bir bağlantının bulunmasını gerektiren, yerleşik içtihat hukukunu tutarlı bir şekilde

uyguladığını belirtmektedir (karşılaştırınız yukarıda anılan *Cangi ve diğerleri*, § 37, ve *Cannavacciuolo ve diğerleri/İtalya*, no. 51567/14 ve diğer 3 başvuru, § 249 sonu (*in fine*), 30 Ocak 2025). Tarafların sunduğu ilgili iç hukuk içtihatları da bu alandaki yerleşik yaklaşımı teyit etmektedir (bk. yukarıda 21 ve 32. paragraflar). Bu hususu ve başvuranın iç hukuk sürecinin tamamı boyunca yasal bir temsilciye sahip olduğu gerçeğini göz önünde bulundurarak, Mahkeme, başvuranın mahkemeye erişim hakkına getirilen kısıtlamanın bu davada öngörülemez olduğu sonucuna varamamaktadır (karşılaştırınız yukarıda anılan *Zubac*, §§ 110-13).

42. İkinci olarak, Mahkeme, başvuranın davranışının – özellikle de yasal temsilcisinin Trabzon İdare Mahkemesi tarafından talep edilen bilgileri sunmaması – davanın sonucuna doğrudan katkıda bulunduğunu belirtmektedir. Başlangıçta önlenebilecek olan bu ihmal, Yargıtayın başvuranın ikamet adresini ve sahip olduğu taşınmazları tespit etmek üzere UYAP kayıtlarını kendi inisiyatifiyle değerlendirmesine yol açmıştır. Bu nedenle Mahkeme, başvuranın, ilk derece mahkemesinin açık talebine zaten yanıt vermediği göz önüne alındığında, Yargıtayın talep etmesi halinde bu bilgileri sağlayacağı yönündeki iddiasını reddetmektedir (karşılaştırınız yukarıda atıfta bulunulan *Zubac*, §§114-21). Mahkeme, başvuranın, Danıştayın aynı projeye ilişkin diğer idari yargılamalar kanalıyla mevcut tapu kayıtlarından haberdar olması gerektiği yönündeki iddiasıyla ilgili olarak (bk. yukarıda 6 ve 23. paragraflar), başvuranın ulusal mahkemelere sunduğu dilekçelerde, söz konusu bölgedeki ikametgâhı veya mülkiyet sahipliği hakkında hiçbir bilgi veya delil sunmaksızın yalnızca bu diğer yargılamaların esas numaralarını belirtmekle yetindiğine dikkat çekmektedir. Bu nedenle Mahkeme, bu iddiaya herhangi bir ağırlık vermesi için bir neden görmemektedir.

43. Bu bağlamda Mahkeme, Sözleşme ile kurulan denetim mekanizmasındaki ikincil rolünü yinelemekte ve mahkemeye erişim kuralları veya Devletlerin bu tür kısıtlamaları getirirken seçebilecekleri olası

düzenlemeler konusunda herhangi bir politika tercihi belirtmenin kendisinin görevi olmadığını vurgulamaktadır. Bu nedenle Mahkeme, Sözleşmecî Devletlerin takdir yetkisi alanına açıkça giren ulusal mahkemelerin resen inceleme yapma yetkisinin uygulanma şeklini dikte etme rolünü üstlenemez (bk. *Zubac*, § 79). Mahkeme, başvuranın ulusal mahkemeler önünde mülkiyet durumunu gerekli özenle dile getirmemiş olmasını ve ulusal yargılamalar boyunca yasal bir temsilciden yararlandığını dikkate alarak, Danıştayın başvuranın durumundaki en güncel tapu bilgilerini tespit etmek amacıyla başka kayıtları incelemesi veya mirasla ilgili olası teknik hususları araştırması gerekip gerekmediğini belirlemek için hiçbir neden görmemektedir (ayrıca bk. yukarıda anılan *Zubac*, § 121).

44. Mahkeme, başvuranın miras yoluyla geçen mülkiyet iddiasını ilk kez Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvuruda dile getirdiğini ve ilgili belgeleri sunduğunu tespit etmektedir (bk. yukarıda 6. paragraf). Anayasa Mahkemesi, başvuranın mahkemeye erişim hakkı olmadığına ilişkin şikâyetini meşru menfaat bulunmaması nedeniyle reddetmemiş; aksine şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. Mahkeme, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının yüksek mahkemelere uygulanmasını değerlendirirken, ulusal yargılamaların tamamının ve yüksek mahkemelerin rolünün olması gereken şekilde dikkate alınması gerektiğini yinelemektedir. Bu doğrultuda, söz konusu mahkemeler nezdindeki bir temyiz başvurusunun kabul edilebilirlik koşulları, olağan bir temyiz başvurusunda öngörülenlerden daha katı olabilir (bk. yukarıda anılan *Zubac*, § 82). İlk derece mahkemelerindeki yargılamanın genel seyrini dikkate alan (bk. yukarıda 39-43. paragraflar) ve başvuranın ilk derece mahkemesi nezdinde duruşma imkânından zaten faydalandığını ve ardından tam yetkili bir temyiz mahkemesi tarafından inceleme yapıldığını göz önünde bulunduran Mahkeme, Anayasa Mahkemesinin şikâyeti kısa kararla reddetmesinin, tek başına mahkemeye erişimin engellenmesi olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna varmaktadır.

45. Mahkeme, usul kurallarına uyulmasının adaletin tecellisinde değerli ve önemli bir husus olduğunu yinelemektedir. Tarafların bir uyuşmazlığın çözülmesini sağlamasına imkân tanıyan bu tür kurallar, takdir yetkisini sınırlandırmaya, taraflar arasında silahların eşitliği ilkesinin uygulanmasına, keyfiliği önlemeye, uyuşmazlığın etkili bir şekilde çözülmesini sağlamaya ve hukuki kesinliği güvence altına almaya hizmet eder. Mahkeme, usul kurallarının, hukuki güvenlik ve adaletin düzgün bir şekilde tecelli etmesi amaçlarına hizmet etmek yerine, başvuranın davasının yetkili mahkeme tarafından esastan karara bağlanmasına engel teşkil ettiği durumlarda, mahkemeye erişim hakkının ihlal edilebileceğini tutarlı bir şekilde vurgulamaktadır (bk. yukarıda anılan *Zubac*, §§ 96-99). Bu bağlamda Mahkeme, başvuranın ilk derece mahkemeleri önünde iddialarını somutlaştırmak için yeterli imkâna sahip olduğunu yinelemekte ve ulusal yargılamalar sırasında hakkaniyete uygun olmayan belirgin bir hususun ortaya çıkmadığını kaydetmektedir. Bu nedenle, ulusal mahkemelerce uygulanan usul gerekliliklerinin makul olmayan veya aşırı şekilci nitelikte olduğu ya da kendi ihmalleri nedeniyle başvuranın aşırı bir külfete katlanmak zorunda bırakıldığı sonucuna varılamaz.

46. Son olarak Mahkeme, başvuranın hidroelektrik santralının kurulacağı ilçede kalıcı bir ikametgâhının bulunmadığını kendisinin de kabul ettiğini kaydetmektedir. Başvuranın ulusal mahkemeler önündeki iddiaları, esas itibarıyla yerel toplulukla ve proje alanı içinde yer alan araziyle devam ettiği ileri sürülen ailevi, ekonomik ve kültürel bağlarına dayanmaktadır. Bununla birlikte, Mahkeme, bu konuda sunulan tek delilin, yani başvuranın aile bireyleriyle müşterek mülkiyet olan taşınmazlardan birini mevsimlik olarak kullandığına atıfta bulunan 20 Eylül 2024 tarihli jandarma tutanağının, davasının ulusal düzeyde incelenmesinden çok sonra elde edildiğini belirtmektedir. Mahkeme bu iddiaları dikkate alsa da, olayların meydana geldiği dönemde başvuran, projenin yakınında bulunan ve projeden

etkilenebilecek herhangi bir taşınmaza sahip olduğunu, burada yaşadığını veya bu taşınmazı mevsimlik olarak kullandığını bile ispatlayamamıştır.

47. Yukarıda belirtilen hususlar dikkate alındığında Mahkeme, ulusal mahkemelerin kararlarının, mevcut davanın özel koşullarında başvuranın mahkemeye erişim hakkının özünü zedeleyen veya ulusal makamların takdir yetkisini aşan orantısız bir engel teşkil ettiğinin sübuta ermediği sonucuna varmaktadır. Dolayısıyla Mahkeme, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edilmediğine hükmetmektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Hükümetin şikâyetin kabul edilebilirliği hakkında ileri sürdüğü ilk itirazların davanın esasıyla *birleştirilmesine* ve *reddedilmesine*;
2. Başvurunun *kabul edilebilir olduğuna*;
3. Sözleşme'nin 6. maddesinin *ihlal edilmediğine* karar vermiştir.

İşbu karar İngilizce dilinde tanzim edilmiş olup; Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca 3 Şubat 2026 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Dorothee von Arnim
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Arnfinn Bårdsen
Başkan